

VYKONÁVANIE SURVEILLANCE CHRÍPKY
A CHRÍPKE PODOBNÝCH AKÚTNÝCH RESPIRAČNÝCH OCHORENÍ

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, Hlavný hygienik SR ako príslušný orgán podľa § 18 ods. 2 zákona NR SR č.272/1994 Z. z. o ochrane zdravia ľudí v znení neskorších predpisov vydáva podľa § 19 písm. i) zákona NR SR č.272/1994 Z. z. toto

o d b o r n é u s m e r n e n i e

Článok 1

Všeobecné ustanovenia

- (1) Chrápka a chrípke podobné akútne respiračné ochorenie je infekčné ochorenie s náhlym začiatkom, teplotou vyššou ako 38°C, s prítomnosťou aspoň jedného z respiračných príznakov, ako sú kašeľ, bolesť hrdla, nádcha a s prítomnosťou aspoň jedného z celkových príznakov, ako sú bolesť hlavy, bolesť svalov, bolesť kĺbov, zimnica.
- (2) Surveillance chrípky a chrípke podobných akútnych respiračných ochorení (ďalej len chrípka) sa vykonáva v priebehu celého roka.
- (3) Ako „chrípková sezóna“ je na severnej pologuli spravidla označované obdobie od 40. kalendárneho týždňa aktuálneho roku do 18. kalendárneho týždňa nasledujúceho roku.
- (4) Charakteristika epidémie chrípky:
Epidémia v kolektíve: ak ochorie viac ako 30 percent členov kolektívu.
Lokálna epidémia: dvojnásobný vzostup chorobnosti v meste, resp. obci v priebehu dvoch po sebe idúcich týždňov, alebo ak sú epidémie v kolektívoch, ktoré navštevuje 50 a viac percent obyvateľov mesta, resp. obce .
Okresná epidémia: dvojnásobný vzostupu chorobnosti na území okresu v priebehu dvoch po sebe idúcich týždňov alebo, ak sú lokálne epidémie na území kde žije 50 a viac percent populácie okresu.
Krajská epidémia: dvojnásobný vzostup chorobnosti na území kraja v priebehu dvoch po sebe idúcich týždňov alebo, ak sú okresné epidémie na území kde žije 50 a viac percent populácie kraja.

Celoštátna epidémia: dvojnásobný vzostup celoslovenskej chorobnosti v priebehu dvoch po sebe idúcich týždňov alebo, ak sú krajské epidémie na území kde žije 50 a viac percent populácie Slovenska.

Článok 2

Hlásenie

- (1) Hlásenie zasielajú ošetrojúci lekári na tlačive (príloha č.1) týždenne, v priebehu celého roka na územne príslušný štátny zdravotný ústav (ŠZÚ). Hlásia sa nové prípady, ktoré sa zaznamenali v období od piatku do štvrtka.
- (2) Hlásenie sa označí kalendárnym týždňom, v ktorom je zber ukončený a posiela sa tak, aby bolo na územne príslušnom ŠZÚ najneskôr v piatok do 8,00 hod.
- (3) Epidémia sa hlási bezodkladne.
- (4) Príslušný orgán na ochranu zdravia môže v prípade potreby nariadiť denné hlásenie.
- (5) Hlásenie zo ŠZÚ na okresnej úrovni sa posiela tak, aby bolo na ŠZÚ v sídle kraja v piatok do 9,00 hod.
- (6) Hlásenie zo ŠZÚ na krajskej úrovni sa posiela tak, aby bolo v Národnom referenčnom centre pre chrípku (NRC) ŠZÚ SR v Bratislave v piatok do 11,00 hod.
- (7) Krajské a okresné hlásenie obsahuje okrem údajov požadovaných na tlačive, aj výsledky laboratórných vyšetrení a v priebehu chrípkovej sezóny komentár o vývoji chorobnosti, prijatých opatreniach a iných relevantných skutočnostiach.
- (8) Na posúdenie vývoja chorobnosti sa využívajú aj údaje o počte ošetrovaných na LPS, o počte chýbajúcich žiakov na školách, príp. pracoviskách a o zvýšenej spotrebe protichrípkových liekov.
- (9) Štátne zdravotné ústavy v SR vedú databázu hlásených údajov.
- (10) ŠZÚ s okresnou pôsobnosťou vedie evidenciu hlásenia, ktoré zasielajú ošetrojúci lekári a v priebehu chrípkovej sezóny informuje o úrovni hlásenia štátneho okresného lekára.

Článok 3

Sledovanie vírusov chrípky cirkulujúcich v populácii

- (1) Sledovanie vírusov chrípky cirkulujúcich v populácii zabezpečujú Štátne zdravotné ústavy v SR v spolupráci s ošetrojúcimi lekármi.
- (2) Odbery na virologické vyšetrenie sa vykonávajú na začiatku ochorenia. V priebehu chrípkovej sezóny sa odbery vykonávajú minimálne jedenkrát mesačne v každom okrese. Odbery sa taktiež vykonávajú vždy na začiatku epidémie a vždy u osôb s pozitívnou cestovateľskou anamnézou. Mimo chrípkovej sezóny sa odbery vykonávajú aj u sporadických ochorení.
- (3) Odber na virologické vyšetrenie vykonávajú ošetrojúci lekári podľa návodu (príloha č.2).
- (4) Odberové súbory dodávajú ošetrojúcim lekárom územne príslušné virologické laboratória prostredníctvom územne príslušných Štátnych zdravotných ústavov.
- (5) Transport odobratého materiálu do laboratória zabezpečujú ošetrojúci lekári. Ak nie je možné zabezpečiť rýchly transport do laboratória spoločne s iným odobratým materiálom, transport zabezpečia územne príslušné ŠZÚ.

- (6) Vyšetrenie odobratého materiálu sa vykonáva v územne príslušnom virologickom laboratóriu (príloha č.2).
- (7) Laboratórna diagnostika sa vykonáva izoláciou vírusu, priamym dôkazom vírusu, resp. antigénov vírusu, sérologickým dôkazom štvornásobného vzostupu titra protilátok v akútnom a rekonvalescentnom sére.
- (8) Identifikácia izolovaných vírusov sa vykonáva v laboratóriu Národného referenčného centra ŠZÚ SR.
- (9) Individuálne výsledky vyšetrení hlásia pracovníci virologických laboratórií územne príslušnému ŠZÚ a ošetrojúcemu lekárovi, ktorý materiál odobral.
- (10) Hromadné výsledky vyšetrení hlásia pracovníci virologických laboratórií do NRC na tlačive (príloha č. 3). V priebehu chrípkovej sezóny sa hlásenie zasiela tak, aby bolo v NRC ŠZÚ SR v piatok do 11,00 hod.. Mimo chrípkovej sezóny sa hlási mesačne tak, aby hlásenie za uplynulý mesiac bolo v NRC v prvý piatok nasledujúceho mesiaca.
- (11) NRC vedie databázu pozitívnych izolačných pokusov.
- (12) NRC zasiela reprezentatívne vzorky izolovaných kmeňov vírusu chrípky do Referenčného laboratória SZO.

Článok 4

Očkovanie

- (1) Očkovanie sa odporúča vykonať u osôb, ktoré sú umiestené v liečebniach pre dlhodobu chorých, geriatrických centrách, domovoch sociálnych služieb, u zamestnancov uvedených zariadení, všetkých osôb 65 ročných a starších, u osôb bez ohľadu na vek s chronickými ochoreniami dýchacích ciest, srdco-cievneho aparátu, s metabolickými, renálnymi a imunitnými poruchami, u osôb so zníženou obranyschopnosťou, u ich rodinných príslušníkov, u zdravotníckych pracovníkov, ktorí prichádzajú do priameho kontaktu s pacientom
- (2) Očkovanie sa taktiež odporúča vykonať u kľúčových riadiacich pracovníkov v štáte a verejnej správe, ďalej u vojakov, policajtov, požiarnikov a záchranárov.
- (3) Očkovanie sa taktiež odporúča vykonať u osôb pracujúcich v hospodársky a spoločensky významných závodoch ako napr. v energetickom priemysle, v doprave, v potravinárskom priemysle, v úpravovniach pitnej vody, v telekomunikačných sieťach a pod.
- (4) Ďalej sa odporúča očkovať na pracoviskách, kde dochádza k úzkemu kontaktu veľkého množstva ľudí, ako sú napr. učitelia, zamestnanci pôšt, bánk, obchodov a iní.

Článok 5

Protiepidemické opatrenia

- (1) Protiepidemické opatrenia nariaďuje na okresnej, krajskej a celoštátnej úrovni príslušný orgán na ochranu zdravia. V jednotlivých zariadeniach ich nariaďujú riaditelia týchto zariadení.
- (2) V ambulantných zdravotníckych zariadeniach sú to najmä posilnenie lekárskej pohotovostnej služby, prerušenie činnosti detských poradní, vyčlenenie osobitných

- čakární alebo ordinačných hodín, tak, aby sa obmedzil styk pacientov chorých na chrípku a chrípke podobné akútne respiračné ochorenie s inými pacientmi.
- (3) V lôžkových zdravotníckych zariadeniach sú to najmä izolácia chorých na chrípku, vyradenie chorého personálu, obmedzenie prijímania pacientov, vytvorenie rezervy lôžok najmä do pohotovostných služieb, obmedzenie neurgentných chirurgických výkonov, zákaz návštev
 - (4) V lekárňach sú to najmä posilnenie lekárenskej pohotovostnej služby a zabezpečenie dostatku liekov na liečbu chrípky a jej komplikácií
 - (5) V predškolských a školských zariadeniach sú to najmä sprísnenie, resp. zavedenie vstupného filtra, včasná izolácia chorých, vyradenie chorého personálu, prerušenie vyučovania
 - (6) V kolektívnych zariadeniach s dlhodobým pobytom osôb sú to najmä izolácia chorých na chrípku od ostatných obyvateľov, vyradenie chorého personálu, obmedzenie prijímania obyvateľov, zákaz návštev
 - (7) V obciach a mestách sa v rámci protiepidemických opatrení obmedzujú hromadné podujatia
 - (8) Rozsah opatrení závisí od charakteru epidémie

Článok 6

Spätné informácie

- (1) Hlásené údaje sa priebežne analyzujú na Štátnych zdravotných ústavoch v SR.
- (2) Národné referenčné centrum ŠZÚ SR poskytuje informácie Ministerstvu zdravotníctva SR, všetkým ŠZÚ s krajskou pôsobnosťou, Vojenskému ústavu hygieny a epidemiológie, Železničnému zdravotnému ústavu, masmédiám a medzinárodným inštitúciám v rámci medzinárodného programu surveillance chrípky
- (3) ŠZÚ s krajskou pôsobnosťou poskytujú informácie krajskému úradu, ŠZÚ s okresnou pôsobnosťou, riaditeľom nemocníc s krajskou pôsobnosťou, riaditeľom hospodársky a spoločensky významných závodov a masmédiám
- (4) ŠZÚ s okresnou pôsobnosťou poskytujú informácie okresnému úradu, riaditeľom nemocníc a polikliník s okresnou pôsobnosťou, riaditeľom hospodársky a spoločensky významných závodov a masmédiám

MUDr. Ivan Rovný, MPH
Hlavný hygienik SR

Príloha č.1

HLÁSENIE NOVÝCH PRÍPADOV CHRÍPKY A CHRÍPKE PODOBNÝCH
AKÚTNÝCH RESPIRAČNÝCH OCHORENÍ

Kal. týždeň: _____ Rok: _____

Ambulancia: _____

Hlásiaci lekár: _____

Okres: _____

Počet ochorení vo vekových skupinách:

0-5 rokov: _____

6-14 rokov: _____

15-59 rokov: _____

60 a viac rokov: _____

Počet:

Práceschopných: _____

Úmrtí: _____

Komplikácií: _____

Komplikácie:

Druh komplikácie	0-5 r.	6-14 r.	15-59 r.	60+ r.
Bronchopneumónia a pneumónia				
Otitída				
Sinusitída				
GIT				
CNS				
Iné (vypísať)				

NÁVOD NA ODBER MATERIÁLU NA VIROLOGICKÉ VYŠETRENIE AKÚTNYCH RESPIRAČNÝCH OCHORENÍ

A. Od chorých

1. Odoberať na začiatku akútneho respiračného ochorenia, po vzostupe teploty (do 24 – 48 hodín od prvých príznakov ochorenia). V neskorších štádiách ochorenia sa pravdepodobnosť izolácie vírusu znižuje.
2. Odoberaný materiál: bunky epitelu dýchacích ciest získané nasofaryngeálnym výterom alebo výplachom horných a dolných dýchacích ciest.
3. Odberová súprava: 2 sterilné vatové tampóny, skúmavka so zmrazeným odberovým médiom a sprievodný lístok.
4. Súčasne odobrať prvú vzorku krvi na sérologické vyšetrenie. Druhú vzorku odobrať s odstupom 10 – 14 dní po prvej.

Postup pri odbere a transporte nasopharyngeálneho výteru:

1. Zmrazené médium v skúmavke nechať rozmraziť.
2. Odber robiť za sterilných podmienok.
3. Výter je najvhodnejšie robiť ráno nalačno, bez predchádzajúceho použitia kloktadiel, zubnej pasty alebo iných dezinficiencií.
4. Pacient pred výterom zakašle. Prvým vatovým tampónom zotrieť razantne krúživým pohybom podnebné oblúky bez dotyku mandlí. Druhým vatovým tampónom vytrieť sliznicu zadnej časti nosnej klenby cez obe nosné dierky.
5. Obidva tampóny vložiť do skúmavky s odberovým médiom a ich konce zalomiť o okraj skúmavky tak, aby sa skúmavka dala uzavrieť zátkou. Obidva tampóny musia byť ponorené v médiu.
6. Skúmavku označiť menom a dátumom narodenia pacienta a uložiť do chladničky pri teplote +4°C.
7. Skúmavku s odberovou vzorkou zaslať do virologického laboratória čo najskôr po odbere. Prepravovať pri teplote +4°C, najvhodnejšie uložiť ju do termoboxu s ľadom, nezmrazovať.
8. Na sprievodný lístok uviesť meno, bydlisko a dátum narodenia pacienta, dátum a čas odberu vzorky, dátum vzniku ochorenia, klinické príznaky, dátum očkovania proti chrípke, druh očkovacej látky a údaj či ide o sporadické ochorenie alebo ochorenie v epidémii.
9. Po zabezpečení transportu oznámiť spádovému virologickému laboratóriu prísun vzorky.

B. Od zomrelých

1. Odoberať čo najskôr po úmrtí.
2. Odoberaný materiál: nekrotické tkanivo veľkosti 1cm³ z:
 - trachey,
 - bifurkácie bronchov
 - pľúc z okraja zápalového ložiska
 - mozgu z okolia komôr s ependymom

- pečene a sleziny, najmä pri perakútnom priebehu ochorenia.
3. Odberová súprava: skúmavka so zmrazeným odberovým médiom a sprievodný lístok.

Postup pri odbere a transporte nekrotického tkaniva:

1. Zmrazené médium v skúmavke nechať rozmraziť.
2. Odber robiť za sterilných podmienok.
3. Tkanivo vložiť do rozmrazeného odberového média.
4. Skúmavku označiť menom, dátumom narodenia a dátumom úmrtia pacienta a uložiť do chladničky pri teplote +4°C.
5. Skúmavku s odobratou vzorkou zaslať do virologického laboratória čo najskôr po odbere. Prepravovať pri teplote +4°C, najvhodnejšie uložiť ju do termoboxu s ľadom, nezmrazovať.
6. Na sprievodný lístok uviesť meno, bydlisko, dátum narodenia a úmrtia pacienta, dátum a čas odberu vzorky, dátum vzniku a klinické príznaky ochorenia, dátum očkovania, druh očkovacej látky, údaj či ide o sporadické ochorenie alebo ochorenie v epidémii a stručnú charakteristiku epidémie.
7. Po zabezpečení transportu kontaktovať spádové virologické laboratórium.

Rajonizácia virologických laboratórií:

pre Bratislavský, Trnavský, Trenčiansky a Nitriansky kraj:

Národné Referenčné Centrum pre chrípku

Štátny zdravotný ústav SR

Trnavská 52

826 45 Bratislava

tel.: 02/ 44372743 kl.274, 44372807

pre Žilinský a Bankobystrický kraj:

ŠZÚ Banská Bystrica

oddelenie virológie

Cesta k nemocnici 25

975 56 Banská Bystrica

tel. 048/ 4335 277, kl. 263, 217

pre Košický a Prešovský:

ŠZÚ Košice

oddelenie virológie

Palackého 1

Košice

tel.: 055/ 6221507

TÝŽDENNÉ HLÁSENIE VÝSLEDKOV LABORATÓRNYCH VYŠETRENÍ ARO

Počet dodaných výterov: _____

vzoriek krvi: _____

Laboratórium: _____ Kal. týždeň: _____ Rok: _____

Etiologické agens		Izolácia vírusu		Dôkaz antigénu		Sérologické vyšetrenie	
		Počet vyšetř. vzoriek	Počet pozit.	Počet vyšetř. vzoriek	Počet pozit.	Počet vyšetř. vzoriek	Počet pozit. párov. sér
Vírus chrípky	A H1N1						
	A H3N2						
	B						
Adenovírus							
RS vírus							
M.pneumonia							
Zmiešané infekcie							

Komentár: _____
